

Al bell mig de la tempesta

Ana Prieto Nadal • original

Al **Teatre Tantarantana** pot veure's, fins al 16 de juny, *Negrata de merda*, una obra que **Denise Duncan** ha escrit i dirigit des de la seva posició de dramaturga negra catalana, i amb la ferma voluntat de posar en escena tota una sèrie de comportaments i tics socials que són l'herència d'un país colonitzador. L'espectacle és una producció de **La Pulpe Teatro** que compta amb el suport del Tantarantana i forma part del projecte **El Cicló**.

Imatge promocional de l'espectacle 'Negrata de merda', que es pot veure al Tantarantana.

Fa més de quinze anys que **Denise Duncan** es dedica a la dramaturgia i a la direcció, i la temporada vinent serà dramaturga resident a la **Sala Beckett** amb un projecte sobre la negritud. El gener passat va estrenar al **Teatre Lliure** *Taques de Tardor*, en format de lectura dramatitzada, i està enllestint una obra que ha titulat provisionalment *Banzo, el aliento de las ancestras*. A més, forma part de Tinta Negra, un col·lectiu que defensa i promou la diversitat racial a l'escena.

L'estructura de *Negrata de merda*, text que va obtenir el Premi Ciutat de Manacor de Teatre **2018**, és la d'un drama burgès amb quatre protagonistes blancs, catalans de soca-rel i de classe mitjana. La parella formada per l'Andrea i el Pol té un fill negre adoptat, el Nick, que ha estat insultat per una nena de la classe, l'Anna, també de cinc anys. Els pares d'aquesta, el Joan i la Laura, es tanquen en banda i no troben necessari que la nena es disculpi. A partir d'aquí, la cosa s'embolica. L'objectiu a què s'orienta la peça és el de desvetllar el racisme que impregna, de dalt a baix, la nostra societat, així com els subterfugis i estratègies defensives que fan servir els ofensors per no ser assenyalats. Tot i això, hi ha una voluntat d'amenitat i d'empatia en la manera com es mostra la fragilitat d'unes persones estructuralment racistes, carregades d'automatismes que cal deconstruir i assenyalar.

Duncan pauta un viatge emocional d'alt voltatge i creixent intensitat. En efecte, la tensió va en augment, a mesura que es van posant de manifest els mòbils i estratègies íntimes dels personatges. Encara que alguna situació pugui resultar un xic inversemblant —com el to massa distès i ambigu de la conversa entre la mare del Nick i el pare de l'Anna, o l'ambient d'amenaça que plana sobre l'entrevista d'aquest darrer amb una periodista, cinquè personatge en discòrdia—, el mecanisme ens atrapa. Els moments culminants es concentren a les escenes finals, on es fa ben palès que cap dels implicats serà capaç de rectificar. L'insult que

dona nom a l'obra funciona com a detonant, però el que queda al descobert és el cúmul de prejudicis i petites violències que formen part de la nostra quotidianitat.

La majoria d'escenes, separades efectivament per potents transicions sonores i lumíniques, presenten una conversa a dos; els intèrprets que no hi participen s'estan asseguts a les cantonades del quadrilàter escènic, com si esperessin el seu torn per tornar a entrar al ring. El públic, situat a quatre bandes sobre l'escenari, ho viu tot de ben a prop. El codi escenogràfic, a càrrec de **Victor Peralta**, no és realista sinó conceptual: la moqueta i els pufs de color blanc generen un ambient impol·lut que s'anirà tenyint dels grisos del vestuari i les creixents ambigüitats dels personatges. Podria semblar que aquest medi tan límpid i despul·lat ha d'embolcallar una falla moral, però ho desmenteixen els diàlegs, que tendeixen al naturalisme dins una construcció dramàtica molt controlada.

Els quatre protagonistes, tot i ser molt rics en matisos, encarnen comportaments socials que apareixen portats al límit. Això passa amb l'Andrea, la mare del Nick —interpretada amb precisió i solvència per **Anna Ferran**—, que parla d'eixos d'opressió, mostrant que té la lliçó feminista ben apresada, i especialment amb el Joan —l'interpreta, vigorós i ponderat alhora, **Salvador Miralles**—, un empresari d'allò més prepotent i ple de certeses, un punt caricaturitzat a partir dels brots testosterònics que, com acostuma a passar, justifiquen que es mostri impertinent, estrefaci el to i no ocultï el seu desig sexual. **Mar Pawlowsky** aporta molta veritat a un personatge, la Laura, que acaba sent el més ben perfilat de tots i el que més evoluciona: de sentir-se profundament ofesa perquè tracten de racista la seva filla; de desplegar una sorprenent i perversa habilitat oratòria per portar l'altra parella a un atzucac moral, passa a preguntar-se amb total honestat si ha estat un bon model per a l'Anna. I **Dani Arrebola** transita amb eficàcia per l'ambivalència d'un personatge que tan aviat es declara fermament convençut del tipus de vida familiar que ha decidit portar com se sent sotmès a la voluntat de la seva dona. Apareix també, en un parell d'escenes, una periodista interpretada per **Catalina Calvo**; el seu paper és decisiu, perquè amenaça amb dotar d'una dimensió pública l'incident escolar.

Tot és traduïble sempre a arguments raonables i políticament correctes, però el que s'amaga sota els comportaments d'alguns personatges és racisme pur. Així, el Joan titlla de victimistes els negres, i se'n riu fins i tot d'Obama i de les seves pretensions de canviar el món. La Laura, la seva dona, reacciona a la defensiva, perquè se sent assenyalada —la famosa "fragilitat blanca"—, però a poc a poc va desistint d'acusar els pares del Nick d'haver reaccionat de manera excessiva. El matrimoni deixa al descobert que tots els seus activismes solidaris no són sinó una màscara. Com a la majoria de persones blanques, els costa admetre el racisme estructural en què s'han educat. I si demanen perdó, ho fan contrariats i amb una certa condescendència.

Per la seva banda, a l'Andrea, la mare adoptiva del Nick, l'assalta un profund sentiment de culpa per haver portat aquest nen a un món on mai l'acceptaran del tot, on sempre serà un intrús, l'amenaça afigurada de nit en tombar la cantonada. El seu fill —arriba a formular— sempre serà el negre amb qui ningú vol trobar-se en un carreró. S'adona que el Nick sempre serà enmig de la tempesta, i se l'imagina lluitant contra un món on viurà únicament gràcies a un esforç enorme, titànic.

L'espectacle promou una progressiva, imparabile empatia envers el nen, la víctima de tot plegat, i l'únic autènticament legitimat per parlar de l'experiència del racisme. A través de les discussions i els judicis de valor en què s'embranchen els adults, s'obté una radiografia bastant precisa de la societat catalana, del tot inconscient del grau de discriminació que s'amaga sota el silenci còmplice i una hipocresia plena de prejudicis. La frase "No voldria ser mal educada", que es diu en tres ocasions, defineix molt bé una determinada manera de ser i d'estar. Ara bé, un cop ensorrats els dics de contenció, s'esdevé la intransigència i l'enfrontament obert. L'obra de **Denise Duncan** ens insta a revisar-nos i a fer autocrítica. I, si ens fa riure amb les seves habilíssimes estocades, és perquè ens hi reconeixem.